

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
The Guidelines for Community Participation in The Management of
Learning Resources of Small Schools Mueang Sukhothai District
Sukhothai Under the Sukhothai Primary Educational Service Area
Office 1

นิตยา มั่นพุ่ม¹ พิมพกา ธรรมสัทธี² วจี ปัญญาใส³
Nittaya Manphum, Phimpaka Thammasit, Vajee Panyasai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน 21 คน ครู 135 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 21 คน รวม 177 คน และกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน ครู 2 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 2 และศึกษานิเทศก์ 2 คน รวม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.934 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจาก

Received: 2023-05-09 **Revised:** 2023-07-05 **Accepted:** 2023-07-10

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
Master of Education Program Educational Administration Program Uttaradit Rajabhat University.
Corresponding Author e-mail: nittaya.chom4462@gmail.com

² หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
Master of Education Program Educational Administration Program Uttaradit Rajabhat University.
e-mail. E-mail: Phimpaka@live.ur.ac.th

³ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master
of Education Program Educational Administration Program Uttaradit Rajabhat University. e-mail:
Vajee.pan@ur.ac.th

มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน (Plan) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนา (Action) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ (Do) และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมิน (Check) ส่วนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน โรงเรียนวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ โรงเรียนให้ครูนำแหล่งเรียนรู้และทะเบียนแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมิน มีการแต่งตั้งชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการในการนิเทศและติดตาม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนา มีการนำจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาส และอุปสรรค มาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วมของชุมชน; แหล่งเรียนรู้; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research article aims to study the needs and management approaches of learning resources of small schools Mueang Sukhothai District Sukhothai Province Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1. The population used in this research small school Mueang Sukhothai District Sukhothai Province Under the Office of Sukhothai Primary Education Service Area 1. This research is a mixed research. The sample consisted of 21 schools, 135 teachers, and 21 school committee presidents, totaling 177 people and the target group used in this research was obtained by purposive selection. The sample selected by stratified random sampling was 2 school, directors, 2 teachers, 2 school committee presidents and 2 supervisors, a total of 8 people. The research tools were questionnaires It has a validity between 0.8 - 1.00 and has a confidence value of 0.934. and interviews. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and content analysis. The research results showed that there was a need for the management of learning resources of small schools. Mueang Sukhothai District Sukhothai Province Under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area Zone 1 on all 4 sides namely, the community's participation in the learning center management plan (Plan), the community's participation in the management of learning resources (Do),

the community's participation in monitoring and Evaluate the management of learning resources (Check) and the aspect of community participation in improving and developing learning resources management (Action). Overall, it was at a high level. The guidelines for community participation in the management of learning resources of small schools. Mueang Sukhothai District Sukhothai Province under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 1, consisting of 4 aspects namely, community participation in learning resource management planning The school plans to manage learning resources with the community. Community participation in the management of learning resources The school clarifies that teachers bring learning resources. The learning resources register is used for teaching and learning. Community participation in monitoring and evaluating the management of learning resources The community has been appointed as a committee for supervision and monitoring. and community participation in improving and developing the management of learning resources. featured information Areas that should be developed, opportunities and obstacles are analyzed. to find solutions and further development

Keywords: community involvement; learning resources; small schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยที่ต่างให้ความสำคัญในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน มีกลไกการมีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญ แต่ละประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนและสังคม ซึ่งประเทศไทยการจัดการศึกษาที่เป็นเพียงการดำเนินงานของรัฐเอกชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพียงกลุ่มเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การศึกษากระจายอย่างทั่วถึง ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและประชาชน แนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ที่มุ่งเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ในหลักการจัดการศึกษาประการหนึ่งว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะเมื่อมีการกำหนดตัวบ่งชี้ของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาและการกำหนดเป็น

นโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในการนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของครูบุคลากรทางการศึกษาและประชาชน เป็นกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุนและร่วมติดตามผลการจัดการศึกษาในทุกระดับทั้งระดับนโยบายส่วนกลาง ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กต้องอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากทางชุมชนเป็นอย่างมาก จากรายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ที่ผ่านมาพบว่า ร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง 21 โรงเรียน ค่อนข้างต่ำในหลายวิชา เกิดจากบุคลากรที่ไม่เพียงพอและสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่โรงเรียนต้องการ มีการสอนแบบครบรวม ทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูต้องหนึ่งคนต้องสอนมากกว่าหนึ่งวิชา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กต่ำกว่าที่เป้าหมายกำหนด จึงต้องมีการนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่ตนสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งชุมชนถือได้ว่าเป็นอีกชุมชนทรัพยากรที่สามารถหาความรู้ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ, 2565) ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนจึงมีประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรงเสริมสร้างบรรยากาศและกระตุ้นความสนใจในสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีเป็นการแสวงหาคำตอบ โดยการปฏิบัติจริงจากสิ่งแวดล้อมในชุมชนสร้าง ดังนั้นหลักการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีวัตถุประสงค์เป้าหมายและขอบเขตที่ชัดเจน โดยโรงเรียนจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (มณีรัตน์ ปานจันทร์, 2563) รวมไปถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคุ้มค่า ยั่งยืน มีการนำกระบวนการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิง (PDCA) ประกอบด้วยขั้นตอน การวางแผน (P) การปฏิบัติตามแผน (D) การตรวจสอบ (C) และการปรับปรุง (A) มาใช้ดำเนินการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) ที่กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพวงจรเดมมิง (PDCA) ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้ของสถานศึกษามีคุณภาพทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 21 คน ครู จำนวน 135 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 21 คน รวม 177 คน และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน ครู จำนวน 2 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวม 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

- 3.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 11 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมาย และตอนที่ 2 เป็นกรอบประเด็นการสัมภาษณ์โดยนำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) ลำดับที่ 1-3 ในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 มีขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

4.1.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดไว้ ในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

4.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากประชากร และตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ได้ข้อมูลจากแบบสอบถามคืนมา ร้อยละ 100

4.2 การเก็บรวบรวมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย

4.2.2 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์ โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ พร้อม นัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า และดำเนินการสัมภาษณ์ ในระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม และประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์แล้วรีบถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะจะไม่ทำให้หลงลืมประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่มีค่า PNI สูง 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์

5.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้ผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่ควรจะเป็น		ความต้องการจำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล		
1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)	3.20	มาก	4.52	มาก	0.41	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Do)	3.42	มาก	4.56	มาก	0.33	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Check)	3.46	มาก	4.60	มาก	0.32	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Action)	3.21	มาก	4.49	มาก	0.40	2
ภาพรวม	3.32	มาก	4.54	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan) รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Action) และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Do) และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Check) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่ เป็นอยู่		สภาพที่ ควรจะเป็น		ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปล ผล	$\bar{X}$	แปล ผล		
1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.20	มาก	4.50	มาก	0.40	2
2. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก	3.22	มาก	4.48	มาก	0.39	4
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.25	มาก	4.47	มาก	0.37	5
4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.05	มาก	4.57	มาก	0.49	1
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.26	มาก	4.5	มาก	0.40	3
ภาพรวม	3.20	มาก	4.52	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ด้านการวางแผน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นด้านการวางแผน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นด้านการวางแผน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รองลงมา โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Do)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่ เป็นอยู่		สภาพที่ ควรจะเป็น		ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปล ผล	$\bar{X}$	แปล ผล		
1. โรงเรียนประชาสัมพันธ์ให้ครูนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน	3.25	มาก	4.64	มาก	0.42	1
2. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้	3.21	มาก	4.44	มาก	0.38	2
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในการค้นคว้าหาความรู้	3.43	มาก	4.49	มาก	0.30	3

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่ควรจะเป็น		ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปล ผล	$\bar{X}$	แปล ผล		
4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดแหล่งเรียนรู้ ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ ให้แก่นักเรียน	3.63	มาก	4.62	มาก	0.27	5
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกการนำแหล่งเรียนรู้มา ใช้จัดการเรียนรู้ให้นักเรียน	3.57	มาก	4.6	มาก	0.28	4
ภาพรวม	3.42	มาก	4.56	มากที่สุด		

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ด้านการดำเนินการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นด้านการดำเนินการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นด้านการดำเนินการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ โรงเรียนประชาสัมพันธ์ให้ครูนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน รองลงมา โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ในการค้นคว้าหาความรู้

ตารางที่ 4 แสดงสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Check)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่ควรจะเป็น		ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปล ผล	$\bar{X}$	แปล ผล		
1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนการ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.37	มาก	4.62	มาก	0.37	1
2. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็น คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้	3.54	มาก	4.68	มาก	0.32	3
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการ และเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้	3.54	มาก	4.62	มาก	0.30	4

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่ เป็นอยู่ $\bar{X}$	แปล ผล	สภาพที่ ควรจะเป็น $\bar{X}$	แปล ผล	ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการ เรียนรู้ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.38	มาก	4.54	มาก	0.34	2
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำรายงานผล การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.5	มาก	4.54	มาก	0.29	5
ภาพรวม	3.46	มาก	4.6	มากที่สุด		

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ด้านการติดตามและประเมิน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นด้านด้านการติดตามและประเมิน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นด้านการด้านการติดตามและประเมิน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รองลงมา โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

ตารางที่ 5 แสดงสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Action)

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่ เป็นอยู่ $\bar{X}$	แปล ผล	สภาพที่ ควรจะเป็น $\bar{X}$	แปล ผล	ความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.25	มาก	4.54	มาก	0.39	4
2. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมนำข้อมูลจากผล การประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในรอบปี ที่ผ่านมา	3.3	มาก	4.46	มาก	0.35	5
3. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแนว ทางแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.18	มาก	4.5	มาก	0.41	2
4. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการ พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.21	มาก	4.50	มาก	0.40	3

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	สภาพที่เป็นอยู่		สภาพที่ควรจะเป็น		ความต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ
	$\bar{X}$	แปล ผล	$\bar{X}$	แปล ผล		
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้	3.11	มาก	4.48	มาก	0.44	1
ภาพรวม	3.21	มาก	4.49	มากที่สุด		

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นด้านการปรับปรุงและพัฒนาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นด้านการปรับปรุงและพัฒนาการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ รองลงมา โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2. ผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้ผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan) พบว่า โรงเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำโครงการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการสำรวจแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดทะเบียนแหล่งอย่างเป็นระบบ

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Do) พบว่า โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการบันทึกการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ รวมไปถึงสนับสนุนให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Check) พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อนิเทศกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนติดตาม และประเมินผล โดยประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม, การสังเกต มีการนำผลงานในการจัดการเรียนรู้มาจัดกิจกรรมเปิด

โลกทางวิชาการ (open house) เปิดโอกาสให้ชุมชนซักถาม มีการสำรวจความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Action) พบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน จัดประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา มีการรายงานผลจากการใช้แหล่งเรียนรู้ตามโครงการหรือกิจกรรม โดยร่วมกันพิจารณาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาสและอุปสรรค เพื่อวางแผนทางแก้ไขและพัฒนาในการจัดกิจกรรม มีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเป็นปัจจุบันและทันสมัย มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของเอกสาร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์เพจแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้านพบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan) ทั้งนี้เป็นเพราะการวางแผนเป็นการกำหนดความต้องการ วิธีการดำเนินการและคาดการณ์ผลการดำเนินการในอนาคต โดยใช้หลักวิชาการเหตุผล มีการสำรวจวิเคราะห์เสนอปัญหา เพื่อخذอุปสรรคที่จะมาถ่วงเป้าหมายข้างหน้าได้ (จิรภา อินนารี, 2564, น. 33) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า สภาพระดับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก ได้แก่ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและแก้ไขการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Action) ด้านการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ (Do) และด้านการวางแผน (Plan) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านตรวจสอบ ทบทวนและติดตามการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Check)

2. จากผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้ผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan) พบว่า โรงเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มีการประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา จัดทำโครงการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมเป็น

คณะกรรมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการสำรวจแหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดทะเบียนแหล่งอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะการวางแผนเป็นการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จัดตั้งคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ จัดทำระบบรวบรวมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภักภรณ์ มานิตย์ (2550) ได้วิจัยเรื่องการจัดการแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนโปงลาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าในการจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพควรมีการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้และปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Do) พบว่าโรงเรียนจัดประชุมชี้แจงให้ทุกฝ่ายรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการบันทึกการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ รวมไปถึงสนับสนุนให้นักเรียนนำเสนอผลงานที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ต้องมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการประชาสัมพันธ์ และจัดตั้งคณะผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริญา เลียบคง (2560) ได้วิจัยเรื่องการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ มีจุดประสงค์ทั้งด้านเนื้อหาวิชา และกระบวนการหรือวิธีการอ่านข้อมูลให้เป็น (Information Literacy) โดยผ่านการสัมผัสหรือปฏิบัติกับสื่อต่าง ๆ ในแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งนักเรียนจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นนักเรียนที่ตื่นตัวในขณะที่ใช้สื่อ วัสดุที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะช่วยผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลและกลายเป็นักเรียนแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Check) พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อนิเทศกำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนติดตาม และประเมินผล โดยประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม, การสังเกต มีการนำผลงานในการจัดการเรียนรู้มาจัดกิจกรรมเปิดโลกทางวิชาการ (open house) เปิดโอกาสให้ชุมชนซักถาม มีการสำรวจความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะการติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน มีแผนการกำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ครู และนักเรียน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์ ขั้นตอนการประเมินโครงการอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ (2561) ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าควรมีการประเมินผลการใช้งานทรัพยากร

การเรียนรู้ประเภทสื่อ รวมทั้งมีการตรวจสอบและประเมินโดยผู้รับผิดชอบแล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเสมอ มีการซ่อมแซมและจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อมาเพิ่มให้เพียงพอต่อความต้องการ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Action) พบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายโรงเรียน จัดประชุมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา บริบทของสถานศึกษา มีการรายงานผลจากการใช้แหล่งเรียนรู้ตามโครงการหรือกิจกรรม โดยร่วมกันพิจารณาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา โอกาสและอุปสรรค เพื่อวางแผนทางแก้ไขและพัฒนาในการจัดกิจกรรม มีการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพเป็นปัจจุบันและทันสมัย มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของเอกสาร ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์เพจแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นเพราะการปรับปรุงและพัฒนา มีการกำหนดแนวทางในการแก้ไข และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ในการวางแผนในการปรับปรุง และบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ แก่สาธารณชนและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ รัชดาวรรณ ทองดา (2559) พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้านการสรุปและรายงานผลการบริหารแหล่งเรียนรู้ ควรมีการติดตาม การสรุปผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มดำเนินการระหว่างดำเนินการ และเสร็จสิ้นการดำเนินการ แล้วนำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงในแต่ละขั้นตอน การดำเนินงานควรมีการจัดประชุมถึงปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมา และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ (Plan) ดังนั้นโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการรับผิดชอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เป็นคณะกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก มี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่าสภาพที่เป็นอยู่ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมระดมทรัพยากรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นควรศึกษาเรื่องแนวทางในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กู้เกียรติ แดงสีดา. (2563). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- จิรภา อินนารี. (2564). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนพล ดำเนินวิวัฒน์วงศ์. (2561). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ออน จังหวัด เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มณีนรัตน์ ปานจันทร์. (2553). ผลของนโยบายการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดาวรรณ ทองดา. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านพันเสด็จนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริญา เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. สุโขทัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ : พรินทติ้งกราฟฟิค.